Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise
ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus eelnõu
seletuskirja juurde
Lisa 2

Kooskõlastustabel

Kooskõlastustabel on koostatud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta.

Esitatud märkused või ettepanekud	Sotsiaalministeeriumi seisukoht
Eesti Linnade ja Valdade Liit	
Eesti Linnade ja Valdade Liit kooskõlastab eelnõu märkustega. 1. Seaduse eelnõu menetlemisel ja muudatuste rakendamisel tuleb tagada kohaliku omavalitsuse parkimisjärelevalve ametnikele ning kohalike omavalitsuste lepingupartnerite kontrolöridele toimiv ja operatiivne ligipääs Euroopa puudega inimese parkimiskaartide kehtivuse ning autentsuse kontrollimiseks ettenähtud valideerimisrakendusele. Sealjuures on oluline, et rakenduse kasutamise õiguste andmise ja haldamise korraldus oleks lihtne, üheselt mõistetav ning võimaldaks parkimisjärelevalve ülesannete tõhusat täitmist. Peame oluliseks, et kohaliku omavalitsuse parkimisjärelevalve saab üleminekuperioodil kontrollida mõlemat tüüpi kaarti ning et vastav juhend või tehniline lahendus (valideerimisrakendus või muu vahend) valmib enne 1. juunit 2028. Teeme ettepaneku seaduse eelnõu ja seletuskirja selles osas täiendada. 2. Seaduse eelnõu § 1 punktiga 10 täiendatakse puuetega inimeste sotsiaaltoetuse seadust (edaspidi PISTS) paragrahviga 2^6, samas on kehtivas seaduses vastava numbriga säte juba olemas, mis jõustus 01.01.2025. Teeme ettepaneku korrastada numeratsiooni.	**1. Arvestatud.** Seletuskirja on täiendatud. Valideerimisrakenduse kasutamise võimalus nähakse ette muu hulgas kohaliku omavalitsuse parkimisjärelevalve teostajatele ja teistele isikutele, kelle töö- või teenistusülesannete täitmiseks on parkimiskaardi kontrollimine vajalik. Rakendusele juurdepääsu andmise ja haldamise täpsem korraldus sätestatakse määrusega. Üleminekuperioodil kontrollitakse nii seniseid kui ka uusi Euroopa puudega inimese parkimiskaarte: uusi kaarte saab kontrollida valideerimisrakendusega ning seniste kaartide kontroll jätkub senisel viisil **2. Arvestatud.** Eelnõu numeratsiooni on korrastatud ning Euroopa puudega inimese kaardi regulatsioon sätestatakse PISTS §-s 2^5 ja uues 2^1. peatükis §-des 14^1–14^4.

3. Seaduse eelnõu § 1 punktiga 18 muudetakse PISTS §-i 9, mille lõikes 2 on sätestatud: „Kui laps täidab haridusseaduse § 10^1 sätestatud õppimiskohustust, makstakse puudega vanema toetust lapse 19-aastaseks saamiseni. Kui laps saab 19-aastaseks, makstakse puudega vanema toetust jooksva õppeaasta lõpuni või õpilase kooli nimekirjast väljaarvamiseni või täienduskoolituse kursuse lõppemiseni või õpilase täienduskoolituse kursuse nimekirjast väljaarvamiseni.” Märgime, et lõike 2 sõnastus on eksitav, jättes mulje nagu ka 19-aastane isik oleks õppimiskohustuslik. Õppimiskohustus on lapsel kuni 18-aastaseks saamiseni ning õppimiskohustus loetakse täidetuks enne 18-aastaseks saamist juhul, kui laps on omandanud kesk- või kutsehariduse (Eesti Vabariigi haridusseaduse § 10^1 lõige 2). Samuti juhime tähelepanu, et haridusseaduse asemel peab olema Eesti Vabariigi haridusseadus. Ettepanek on seaduse eelnõu § 1 punktiga 18 PISTSi lisatava § 9 lõike 2 sõnastust täpsustada.	**3. Arvestatud.** Puudega vanema toetuse maksmist ei seota enam õppimiskohustuse täitmisega. Muudetud sõnastuse kohaselt jätkatakse toetuse maksmist pärast lapse 16-aastaseks saamist juhul, kui laps õpib sättes nimetatud õppeasutuses või täienduskoolituse kursusel, kuni 19-aastaseks saamiseni ning seejärel jooksva õppeaasta lõpuni.
4. Seaduse eelnõu § 2 sätestab parkimiskaardi väljastamise ülemineku SKA-le. Teeme ettepaneku täiendada eelnõu seletuskirja ning lisada ajakava, millal ja millises vormis lõpeb kohaliku omavalitsuse senine kohustus parkimiskaarte väljastada, ning kuidas toimub üleminekukuupäeval pooleliolevate taotluste menetlemine. Samuti selgitada, mis saab kohaliku omavalitsuse valduses olevast parkimiskaardi toorikute reservist üleminekuhetkel (kas ja kuidas need SKA-le tagastatakse või kehtetuks tunnistatakse).	**4. Arvestatud osaliselt.** Seletuskirja on täiendatud, selgitades, et kohaliku omavalitsuse üksuste ülesanne parkimiskaarte väljastada lõpeb 1. juunil 2028, mil Euroopa puudega inimese parkimiskaardi taotluste lahendamise võtab üle Sotsiaalkindlustusamet. Üleminekukuupäeval pooleliolevate taotluste menetlemise praktiline korraldus lepitakse enne muudatuse rakendumist kokku Sotsiaalkindlustusameti ja kohalike omavalitsuste koostöös. Parkimiskaardi toorikute reservi käitlemine on rakenduslik korraldusküsimus.
5. Parkimiskaartide väljastamise koondamisel SKA-sse tekib esmakordselt terviklik ülevaade kehtivatest parkimiskaartidest riigi tasandil. See info on kohalikule omavalitsusele oluline puudega inimestele mõeldud parkimiskohtade planeerimisel ja	**5. Teadmiseks võetud.** Parkimiskaartide väljastamise koondamisel SKA-sse tekib riigil terviklikum ülevaade kehtivatest parkimiskaartidest. Eelnõuga ei nähta ette eraldi regulatsiooni kohalikele omavalitsustele koondstatistika edastamiseks. SKA-l on

parkimiskorralduse kavandamisel piirkonniti. Teeme ettepaneku näha ette võimalus, et omavalitsusüksus saab SKA-lt oma haldusterritooriumi kohta koondstatistikat kehtivate parkimiskaartide arvu kohta, et toetada kohaliku parkimiskorralduse kavandamist. 6. Eelnõu seletuskirja kuluanalüüs (tabel 1, lk 43) käsitleb SKA, TEHIK-u, Kultuuriministeeriumi ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kulusid, kuid omavalitsusüksuse võimalikke üleminekuga seotud kulusid eraldi käsitletud ei ole. Seletuskirja kohaselt omavalitsusüksuse halduskoormus muudatuse tulemusel väheneb (seletuskirja lk 2, 36). Palume eelnõu seletuskirja täiendada ning analüüsida, millised kulud võivad Euroopa Liidu direktiivi ülevõtmisega kohalikule omavalitsusele kaasneda ning palume need riigieelarves tagada.	võimalik avaldada parkimiskaartide kohta üldistatud statistikat sarnaselt muu puudega inimeste statistikaga. Seejuures tuleb arvestada andmekaitse nõuetega ning väikese parkimiskaartide arvuga kohalike omavalitsuste puhul esitada andmed vajaduse korral üldisemal kujul, et vältida isikute tuvastamise võimalust. **6. Arvestatud.** Seletuskirjas on kohalikele omavalitsustele avalduvat mõju täpsustatud. Parkimiskaartide väljastamise ülesande üleminekul SKA-le väheneb kohalike omavalitsuste töökoormus, kuna ära langevad parkimiskaartide varude planeerimine, taotluste menetlemine ning kaartide vormistamine ja väljastamine. Liiklusjärelevalve töökoormuse suurenemist ei ole ette näha ning valideerimisrakenduse kasutamine on kohaliku omavalitsuse jaoks tasuta ja vabatahtlik.
Eesti Pimedate Liit	
Eesti Pimedate Liit tänab võimaluse eest anda tagasisidet 17. augusti 2026. aasta puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule. Keskendume Euroopa puudega inimese kaardi ja Euroopa puudega inimese parkimiskaardi regulatsioonile ning selle mõjule pimedatele ja vaegnägijatele. Eesti Pimedate Liit toetab üle-Euroopaliste kaartide kasutuselevõttu, kaartide väljastamise koondamist Sotsiaalkindlustusametisse ja füüsilise Euroopa puudega inimese kaardi kõrvale digitaalse kaardi loomist. Positiivne on ka see, et juht- ja abikoera tasuta vedamise õigust ei seota A-tähisega ning et raske nägemispuudega inimeste ja nende saatjate tasuta muuseumikülastuse õigus on eelnõus säilitatud ja laiendatud. Eelnõu vajab siiski olulist täiendamist. Praegune lahendus teeb vabatahtlikust A-tähisest Eesti muuseumi- ja ühistranspordiõiguste keskse tõendi, kuid seob tähise automaatselt üksnes puude liigi ja	

raskusastmega. Samal ajal puudub tegelikust abivajadusest lähtuv individuaalne hindamine ning piisavalt selge lahendus teistest liikmesriikidest saabuvatele inimestele. Digitaalne kaart on küll kavandamisel, kuid selle seos X-tee, Eesti digitaalse identiteedi ja teenuseosutajate infosüsteemidega ei ole õiguslikult ega rakenduslikult piisavalt tagatud. Parkimiskaardi puhul ei ole kavandatud kasutajale mõeldud digiversiooni, kuigi direktiiv lubab selle luua. **1. Peamised probleemid praeguses eelnõus** A-tähise kavandatud sidumine kõigi sügava puudega ja raske nägemispuudega inimestega ei lähtu järjekindlalt inimese tegelikust saatja-, abistaja- või suurema toe vajadusest. See võib tuua kaasa olukorra, kus tähis antakse inimesele, kes seda ei vaja, samas jättes tähise andmata inimesele, kelle tegelik abivajadus on suur, kuid kes ei kuulu automaatselt valitud kategooriasse. Individuaalse hindamise, põhjendatud otsuse ja vaidlustamise korda ei ole kirjeldatud. Digitaalse Euroopa puudega inimese kaardi kavand keskendub Digikukrus kuvatavale kaardile ja kaardi valideerimisele. See muudab füüsilise kaardi vormi lihtsalt digitaalseks (füüsilise kaardi esitamise asemel esitab inimene lihtsalt oma telefonis oleva kaardi) kuid tegelikku digitaliseerumist ei toimu. Eelnõus ei ole tagatud, et inimese õigust saab tema nõusolekul turvaliselt ja ligipääsetavalt kontrollida X-tee või muu standardse andmevahetuse kaudu seda näiteks virtuaalses piletimüügis, teenuste taotlemises interneti teel. Parkimiskaardi puhul luuakse küll keskregister ja valideerimisrakendus, kuid kasutajale mõeldud digiversiooni ei kavandata. Füüsilise kaardi kohustuslik säilimine on vajalik, kuid see ei välista vabatahtlikku ligipääsetavat digiversiooni, mida direktiiv sõnaselgelt võimaldab.	**1. Selgitame.** Eesti Pimedate Liidu tõstatatud küsimusi arutati täiendavalt 25.09.2026 toimunud kohtumisel Eesti Puuetega Inimeste Koja ja Eesti Pimedate Liiduga. A-tähe puhul on eesmärk säilitada kehtivad ühistranspordi- ja muuseumisoodustused ning kasutada olemasolevaid puude tuvastamise andmeid, loomata uut ulatuslikku individuaalset hindamismenetlust. Sellise menetluse loomine tooks kaasa täiendava menetlus-, IT- ja püsikulu, mida kahjuks ei ole võimalik teha. Samas ei käsitata A-tähte ammendava hinnanguna inimese kogu kõrvalabi- või toetusvajadusele, vaid kaardi konkreetsete kasutusjuhtudega seotud tähisena. Kuna A-tähe kaardile lisamise alused jäävad määruse tasandile, on võimalik kaartide kasutuselevõtuga neid aluseid tulevikus muuta vastavalt vajadusele ja võimalustele. Digilahenduste osas on kavandatud valideerimisrakendus, mille eesmärk on võimaldada teenuseosutajal kontrollida kaardi autentsust, kehtivust ja konkreetse õiguse olemasolu minimaalses vajalikus ulatuses, avaldamata selleks diagnoosi või muud ebavajalikku terviseinfot. Valideerimislahenduse täpsem tehniline korraldus, sealhulgas kaugteenustes kasutamine, juurdepääs ja vajalikud turvameetmed, lahendatakse tehnilise detailanalüüsi käigus. Seetõttu ei nähta eelnõus ette kohustuslikku X-tee põhist

	lahendust, mis ei oleks sobiv kõigile avaliku ja erasektori teenuseosutajatele. Euroopa puudega inimese parkimiskaardi digiversiooni praegu ei kavandata. Kuna selle loomine ei ole direktiivist tulenevalt kohustuslik ning tooks kaasa täiendava arendus- ja rahavajaduse, ei ole seda võimalik käesoleva eelnõu raames ette näha.
2. PISTS § 25 lõige 9 ja rakendusakti kavandi § 1 punkt 3 – A-tähis peab lähtuma tegelikust abivajadusest Praegune tekst: PISTS § 25 lõike 9 järgi kantakse A-tähis suurema toetusvajadusega või saatjat vajava inimese kaardile ning täpsemad tingimused kehtestatakse määrusega. Rakendusakti kavandi § 1 punkti 3 kohaselt märgitakse A-tähis automaatselt kõigi sügava puudega inimeste ja raske nägemispuudega inimeste kaartidele. Seletuskiri põhjendab täiendava hindamise ärajätmist sellega, et puude raskusastme tuvastamisel on inimese puude liiki ja raskusastet juba hinnatud. Probleem: Puude liik ja raskusaste ei kirjelda alati inimese tegelikku saatja-, isikliku abistaja, juht- või abilooma või suurema toe vajadust. Raske nägemispuudega inimene võib liikuda ja teenuseid kasutada iseseisvalt, samal ajal kui keskmise nägemispuudega, liitpuudega või muu puudega inimene võib konkreetselt vajada saatjat või suuremat tuge. Kategooriapõhine automaatne lahendus võib seetõttu olla korraga nii üle- kui alahõlmav. Ettepanek: • sätestada seaduses A-tähise eesmärk ja põhilised andmise kriteeriumid või kehtestada need puude määramise korras;	**2. Selgitame.** Mõistame Eesti Pimedate Liidu tõstatatud küsimust, et puude raskusastme ja liigiga seotud automaatne A-täht ei pruugi kõigil juhtudel täielikult kattuda inimese tegeliku saatja- või abivajadusega. Selle eelnõu raames on siiski eesmärk säilitada tänased soodustused ilma suurema lisaraha vajaduseta. Individuaalse A-tähe hindamise loomine eeldaks uut menetlust, IT-arendusi ja püsivat lisaraha ning ka A-tähe saajate ringi laiendamine võib kaasa tuua soodustustega seotud lisakulusid. Seetõttu ei looda praegu eraldiseisvat taotluspõhist individuaalse hindamise menetlust. A-tähe saajate ringi ja individuaalse hindamise vajadust on võimalik edaspidi hinnata tegeliku kasutuskogemuse, vajaduse ja eelarveliste võimaluste põhjal.

• võimaldada selgelt määratletud juhtudel A-tähise automaatne andmine eeldusena, kuid luua ka ligipääsetav taotluspõhine individuaalse hindamise tee inimestele, kelle tegelik abivajadus automaatsesse kategooriasse ei mahu; • anda inimesele õigus saada A-tähise andmise või andmata jätmise kohta põhjendatud otsus ning see otsus vaidlustada; • koostada teenuseosutajatele üheselt mõistetav juhend selle kohta, mida A-tähis tõendab, mida see ei tõenda ning kuidas küsida inimeselt vajalikku tuge puudutavat infot lugupidavalt ja minimaalselt. 3. PISTS § 25 lõiked 3 ja 8 ning § 28 – digikaart peab olema osa Eesti digitaalsest ökosüsteemist, mitte eraldiseisev „ekraanipilt“ Praegune tekst: Sotsiaalkindlustusamet väljastab digitaalse Euroopa puudega inimese kaardi ning füüsilise kaardi inimese soovil. Digiversiooni täpne vorm jäetakse hilisema määruse ja Euroopa Komisjoni tehniliste kirjelduste otsustada. Teenusedisaini materjalid nimetavad Digikukrut, SKAIS2-te autoriteetse andmeallikana ning valideerimisrakendust, kuid eelnõu ei sätesta Eesti-sisese koostalitlusvõime ega X-tee põhiseid põhimõtteid. Probleem: Kaardi pelk kuvamine telefonis ei anna võimalust tõendada oma puuet kaugelt, näiteks interneti teel ostetavate või osutatavate teenuste puhul. Kui kaardi andmed jäävad üksnes Digikukrus kuvatavaks dokumendiks ja eraldi valideerimisrakendusse, jätkub teenuste killustatus ning inimene peab igas olukorras ise oma õigust selgitama ja tõendama, vastavalt teenusepakkujate erinevale korrale.	**3. Selgitame.** Eelnõus ei nähta ette kohustuslikku X-tee põhist lahendust, kuna valideerimisvõimalus peab olema kasutatav ka teenuseosutajatele, kellel puudub X-tee liidestus. Valideerimisrakenduse täpne tehniline lahendus, sealhulgas kaugteenustes õiguse kontrollimise võimalused, kasutajate autentimine, logimine ja muud turvameetmed, täpsustatakse tehnilise detailanalüüsi käigus. Euroopa Liidu tasandil kehtestatavad tehnilised nõuded tuleb samuti lahenduse kujundamisel arvesse võtta.

Eestis on olemas X-tee, riiklik digitaalne identiteet ja ulatuslik andmevahetuse taristu. Eelnõu ei põhjenda, miks puudest tuleneva õiguse kontroll ei peaks inimese nõusolekul olema turvaliselt kasutatav samades kanalites, kus kontrollitakse teisi riiklikke õigusi. Eesti lahendus peaks siiski tagastama teenuseosutajale ainult konkreetse õiguse kehtivuse ega tohiks avada inimese diagnoosi või laiemat terviseinfot. Ettepanek: • sätestada rakenduspõhimõte, et SKAIS2 on kaardi ja sellega seotud õiguste autoriteetne andmeallikas ning õiguste kontrolliks luuakse turvaline, standarditud ja minimaalse andmekoosseisuga X-tee või samaväärne liides; • tagada, et kontrolli vastus piirduks üldjuhul konkreetse teenuse jaoks vajaliku tulemusega, näiteks „õigus kehtib / ei kehti“, ega avaldaks puude liiki, raskusastet või muid ebavajalikke andmeid; 4. LS § 167 ja § 167³ – parkimiskaardile tuleb kavandada vabatahtlik ligipääsetav digiversioon Praegune tekst: Euroopa puudega inimese parkimiskaart on eelnõu järgi füüsiline dokument. Samal ajal luuakse Sotsiaalkindlustusametisse keskregister, digitaalsed tervisetõendid ning valideerimisrakendus. Direktiivi (EL) 2024/2841 artiklid 8 ja 9 lubavad liikmesriigil täiendada füüsilist parkimiskaarti ligipääsetava digiversiooniga pärast ühiste tehniliste kirjelduste kehtestamist. Probleem: Keskregister parandab asutuste tööd, kuid ei anna kaardiomanikule digitaalset tõendit. Pime inimene sõltub jätkuvalt sellest, et teine inimene leiab kaardi, asetab selle sõidukis õigesti ja kontrollib selle nähtavust. Füüsiline kaart võib kahjustuda, kaduda või	**4. Selgitame.** Mõistame Eesti Pimedate Liidu ettepaneku eesmärki ning seda, et parkimiskaardi digiversioon võiks parandada kaardi kasutusmugavust ja ligipääsetavust. Selle eelnõuga digitaalse parkimiskaardi loomist siiski ei kavandata, kuna see ei ole direktiivi ülevõtmiseks kohustuslik ning eeldaks täiendavaid IT-arendusi ja rahalisi vahendeid, mida pole kahjuks direktiivi ülevõtmiseks võimalik planeerida. Praegu keskendutakse direktiivist tulenevate kohustuslike lahenduste, sealhulgas Euroopa puudega inimese parkimiskaardi ja selle valideerimislahenduse väljatöötamisele. Samuti ei ole praeguses etapis võimalik digiversiooni seaduse tasandil ette näha, kuna lahenduse tehniline teostatavus, võimalik ülesehitus ja seosed teiste digitaalsete lahendustega ei ole veel

jääda kontrollijale halvasti nähtavaks. Teenusedisaini materjalides tuvastati need probleemid, kuid kasutajale mõeldud digiversiooni kavand ei ole eelnõus nähtav. Digiversioon ei saa praegu ega tulevikus täielikult asendada tuuleklaasile asetatavat füüsilist kaarti, kuni parkimiskontrolli taristu seda ei võimalda. Küll aga saab see toimida täiendava tõendi, reaalajas kehtivuse kontrolli ja hiljem üleeuroopalise digitaalse parkimiskaardina, ning võimalusena inimesel parkida sõidukit puudega inimese sõidukina, kui füüsilist kaarti parasjagu kaasas ei ole. Näiteks Belgias seob handyParki süsteem isikuga seotud parkimisõiguse ajutiselt aktiivse sõiduki numbrimärgiga; kasutaja saab valida püsiva või kuni 24 tunniks ajutise sõiduki ning füüsiline kaart jääb kasutusse. Madalmaade ParkerenPlus kasutab samal eesmärgil riiklikku parkimisregistri taristut. Mõlemas riigis on võimalikku kasutusmugavust suurendatud ilma kaarti püsivalt ühe autoga sidumata. Belgia pakub äppi, veebirakendust ja omavalitsuse teenindust ning Madalmaades lisanduvad telefonitugi ja digitaalse riigi infopunktid. Eesti saab kasutada sama põhimõtet üleriigiliselt ja siduda selle olemasoleva parkimiskontrolli taristuga. Ettepanek: • lisada seadusesse volitus ja rakendusplaan, mille alusel luuakse pärast EL-i tehniliste kirjelduste valmimist inimese soovil füüsilise parkimiskaardi kõrvale ligipääsetav digiversioon; • siduda digiversioon keskregistri, Eesti digitaalse identiteedi, X-tee ja tulevase EL-i digitaalse identiteedi rahakotiga;	piisavalt selged. Parkimiskaardi digiversiooni kasutuselevõttu saab edaspidi eraldi kaaluda, kui selle tehnilised eeldused ja võimalik lahendus on selgunud ning selleks on olemas vajalikud rahalised vahendid.
5. Rakendusakti kavandi § 1 punkt 3 ja lisa – Euroopa puudega inimese kaardi kohustuslik punktkiri on välja jäänud Praegune tekst: Rakendusakti kavand näeb Euroopa puudega inimese kaardil ette sõnad „European Disability Card“ inglise ja eesti keeles ning	**5. Arvestatud osaliselt.** Rakendusakti kavandit täiendatakse direktiivi I lisa punktist 7 tuleneva nõudega esitada sõnad „European Disability Card“ inglise ja eesti keeles kirjatüübis Arial Regular ning punktkirjas, kasutades Marburgi standardi mõõtmeid. Täiendavat

A-tähise kirjatüübis ja punktkirjas. Erinevalt parkimiskaardi kavandist ei ole Euroopa puudega inimese kaardi puhul öeldud, et kaardi nimetus esitatakse ka punktkirjas Marburgi standardi mõõtmetega. Probleem: Direktiivi (EL) 2024/2841 I lisa punkt 7 nõuab sõnade „European Disability Card“ esitamist ka punktkirjas Marburgi standardi mõõtmetega. Rakendusakti kavand ei võta seda nõuet täielikult üle. A-tähis ei asenda kaardi nimetust, sest A on vabatahtlik ega ole kõigil kaartidel. Ilma kohustusliku taktiilse tunnuseta ei pruugi pime inimene kaarti rahakotis teistest ID-1 mõõdus kaartidest iseseisvalt eristada ega selle asendit määrata. Eesti Pimedate Liit ei pea otstarbekaks lisada kaardile mahukat taktiilset tavakirja. Kaardi eristamiseks ja orientatsiooni määramiseks on sobivamad direktiivis nõutud punktkirjas nimetus ning vajaduse korral lihtne standardne reljeefne orientiir. Ettepanek: • täiendada rakendusakti kavandit direktiivi I lisa punktile 7 vastava nõudega esitada sõnad „European Disability Card“ punktkirjas Marburgi standardi mõõtmetega; • kontrollida enne kaardi tootmist reaalsel näidisel punktkirja loetavust, kaardi eristatavust ja orientatsiooni määramist koos pimedate kasutajatega; • kaaluda ühtset lihtsat reljeefset orientiiri, kui see on kooskõlas EL-i ühise kaardivormiga ega kahjusta kaardi muid kohustuslikke elemente.	reljeefset orientiiri ei kavandata, kuna lähtutakse direktiivis sätestatud Euroopa puudega inimese kaardi ühtsest standardvormist ega lisata sellele direktiivis ette nägemata riigisiseseid kujunduselemente. Kaardi tootmise ettevalmistamisel oleme võimaluse korral valmis koostöös kaardi tootjaga kaasama pimedaid kasutajaid, et testida kaardi punktkirja loetavust, eristatavust ja kasutusmugavust.
6. PISTS § 25 lõiked 5 ja 6, § 27 ning LS § 167² – ligipääsetav teave vajab keskset lahendust, standardit ja järelevalvet Praegune tekst: Sotsiaalkindlustusamet, avaliku sektori asutused ja soodustusi pakkuvad eraettevõtjad peavad avaldama kaartide ning nendega seotud eritingimuste ja eeliskohtlemise info selgelt ja kergesti	**6. Selgitame.** Kaartidega seotud teabe kättesaadavuse nõuded on viidud seadusest rakendusakti tasandile, kus on nende täpsemaks reguleerimiseks sobivam koht. Rakendusakti kavandis nähakse ette SKA ülesanne teha kaartide väljastamise, kehtivusaja lõppemisel uue kaardi saamise, asendamise ja kehtetuks tunnistamise tingimused

ligipääsetavalt, sealhulgas digitaalses ja kergesti loetavas vormingus. Viidatakse toodete ja teenuste ligipääsetavuse seaduse asjakohastele nõuetele. Probleem: Eelnõu ei määra, kus on inimese jaoks üks terviklik ja ajakohane ülevaade õigustest, soodustustest, A-tähise tähendusest, parkimistingimustest, teenuseosutajatest ja vaidluste lahendamisest. Teenusedisaini materjalide järgi on info juba praegu killustunud ning inimene peab ise teadma, milline dokument konkreetses olukorras kehtib. Üldine viide „asjakohastele ligipääsetavusnõuetele“ ei taga, et kõik avalikud ja vabatahtlikke soodustusi pakkuvad eraõiguslikud teenuseosutajad avaldavad veebilehed, dokumendid, äpid ja kliendisuhtluse ühtselt ligipääsetaval kujul. Väliskülaline vajab vähemalt ingliskeelset infot. Ettepanek: • luua Sotsiaalkindlustusameti vastutusel keskne ligipääsetav register või portaal, kus avaldatakse Eesti kaardi- ja parkimisõigused, vabatahtlikud soodustused, kasutustingimused, kontaktid ning kaebuste esitamise kord; • avaldada põhiteave vähemalt eesti ja inglise keeles ning siduda see EL-i keskse veebilehega; • määrata asutus, kes jälgib info olemasolu ja ligipääsetavust, lahendab puudusi ning avaldab seire tulemused;	tasuta, selgelt ja ligipääsetavalt kättesaadavaks. Teave tuleb avaldada muu hulgas digitaalses ja kergesti loetavas vormingus. Direktiiv näeb lisaks ette riikliku veebisaidi, kus esitatakse üldine teave Euroopa puudega inimese kaardi ja parkimiskaardi eesmärgi ja kasutamise ning avaliku sektori pakutavate eritingimuste ja eeliskohtlemise kohta. Eelnõus ei pea me põhjendatuks sätestada sellest detailsemalt konkreetset keskse registri või portaali lahendust ega eraldi seiresüsteemi. Oleme siiski valmis koostöös puudega inimeste esindusorganisatsioonidega läbi mõtlema, kuidas kaartide ja nendega seotud õiguste kohta käiv teave kõige paremini koondada ning inimesteni selgelt ja ligipääsetavalt viia.
7. PISTS § 29, § 2^{10} ning LS §-d 167^4 ja 167^5 – kehtetuks tunnistamisel peab olema tagatud ärakuulamine ja ligipääsetav õiguskaitse Praegune tekst: Kui teine liikmesriik teatab oma territooriumil Eestis väljastatud kaardi kuritarvitamisest, tunnistab Sotsiaalkindlustusamet kaardi kehtetuks. PISTS § 29 lõige 2 ja LS § 167^4 lõige 2 näevad põhjendamatu viivituseta teavitamise ette vaid osade kehtetuks	**7. Arvestatud osaliselt.** Eelnõu on võrreldes varasema versiooniga muudetud ning teise liikmesriigi teade kaardi väärkasutuse kohta ei too automaatselt kaasa kaardi kehtetuks tunnistamist. Kaardi kehtetuks tunnistamise menetlusele kohalduvad üldised haldusmenetluse nõuded ja õiguskaitsevahendid, mistõttu ei ole vajalik neid eelnõus eraldi dubleerida. Eelnõus on ette nähtud SKA

tunnistamise aluste puhul. Väärkasutuse või välisriigi teate alusel tehtava otsuse menetlus, inimese ärakuulamine ja vaidlustamise praktiline kord ei ole piisavalt kirjeldatud. Probleem: Piiriüleses olukorras võib kaardi kasutamise või A-tähise tähenduse erinev tõlgendus põhjustada eksliku kuritarvituskahtluse. Pime inimene võib saada oma kaardi kehtetuks tunnistamisest teada alles siis, kui talle teenusest keeldutakse. Kaardi kehtetuks tunnistamine mõjutab Eestis mitut olulist õigust korraga ning selle automaatne rakendamine kontrollimata välisteate põhjal oleks ebaproportsionaalne. Ettepanek: • sätestada kohustus kontrollida välisriigist saabunud teate õigsust ja piisavust ning anda inimesele enne õigusi kahjustava otsuse tegemist võimalus oma seisukoht esitada, välja arvatud selgelt põhjendatud kiireloomulisel juhul; • teavitada inimest igast kaardi kehtetuks tunnistamisest viivitamata tema valitud ligipääsetavas kanalis, mitte ainult eelnõus loetletud üksikutel alustel;	teavitamiskohustus juhtudel, kus kaart tunnistatakse kehtetuks inimesest sõltumatult saadud teabe alusel; muudel juhtudel ei ole eraldi teavitamine vajalik, kuna inimene on ise kaardi kehtetuks tunnistamise aluseks olevast asjaolust SKA-d teavitanud.
8. PISTS § 26 lõige 4 ja ÜTS § 34 punkt 5 – juht- ja abikoera kasutaja õigused vajavad selget tunnustamiskorda Praegune tekst: PISTS § 26 lõige 4 laiendab eritingimused kaardiomaniku abistavale loomale ning ÜTS § 34 punkt 5 säilitab Euroopa puudega inimese kaardi omanikku saatva juht- või abikoera tasuta veo. Seletuskiri rõhutab põhjendatult, et see õigus ei sõltu A-tähisest. Probleem: Eelnõu ei lahenda, kuidas teenuseosutaja tuvastab juht- või abikoera staatuse Eestis ja piiriüleses olukorras. Eestis puudub praegu üks selge üleriigiline süsteem, mille kaudu saaks koera staatust kontrollida. Liikmesriikide koolitus-, tunnustus- ja tõendamispraktikad erinevad. Kui teenuseosutajale ei anta selget juhist, võib pime kohalik	**8. Selgitame.** Eelnõuga seotakse juht- või abikoera tasuta sõidu õigus Euroopa puudega inimese kaardi olemasoluga ning see õigus ei sõltu A-tähest. Euroopa puudega inimese kaart annab senisest selgema ja ühtsema aluse ühistranspordis tõendada oma õigust juht- või abikoeraga sõiduks. Sama põhimõte kehtib ka teise liikmesriigi Euroopa puudega inimese kaardi omaniku puhul, kuna direktiiv näeb ette kaartide vastastikuse tunnustamise ning hõlmab ka kaardiomaniku abiloomale pakutavaid eritingimusi ja eeliskohtlemist. Nõustume, et juht- ja abikoerte staatuse tunnustamise ja tõendamise korraldus vajab Eestis terviklikumat analüüsimist. Kuna selle

elanik või väliskülaline sattuda olukorda, kus talt nõutakse ebamäärast lisadokumenti või keeldutakse koera lubamisest teenusele. Ettepanek: • määrata vastutav asutus, kes kujundab juht- ja abikoerte riikliku tunnustamise ning vajaduse korral registri või kontrollitava tõendi lahenduse; • kehtestada läbipaistev ja proportsionaalne kord teistes liikmesriikides tunnustatud juht- ja abikoerte tõendite aktsepteerimiseks; • tagada, et koera staatuse kontroll ei muudaks teenuse kasutamist aeglaseks, alandavaks ega ebaproportsionaalselt koormavaks.	küsimuse lahendamine ei ole direktiivi ülevõtmiseks otseselt vajalik, ei ole seda võimalik käesoleva eelnõu raames terviklikult käsitleda. Võtame teema järgnevatel aastatel eraldi töösse, et koostöös asjaomaste osapooltega läbi mõelda juht- ja abikoerte tunnustamise ning tõendamise selgem korraldus, sealhulgas piiriülestes olukordades.
Kokkuvõte Euroopa puudega inimese kaardi ja parkimiskaardi kasutuselevõtt annab võimaluse vähendada killustunud tõendamist, parandada piiriülest liikumist ning muuta õiguste kontroll turvalisemaks ja lihtsamaks. Selle võimaluse kasutamiseks ei piisa uue kaardikujunduse, Digikukru vaate ja valideerimisrakenduse loomisest. Süsteem peab olema vajaduspõhine, koostalitlusvõimeline, iseseisvalt kasutatav ja toimima ka tehnilise tõrke või piiriülese erandi korral. Eesti Pimedate Liidu peamised tingimused eelnõu toetamiseks on: 1. A-tähise andmisel tuleb säilitada automaatne tee selgetel juhtudel, kuid lisada tegelikust abivajadusest lähtuv individuaalne hindamine, põhjendatud otsus ja vaidlustamisõigus. 2. Digikaart ja õiguste kontroll tuleb siduda X-tee, Eesti digitaalse identiteedi ja teenuseosutajate infosüsteemidega ning rakendada ligipääsetavalt . 3. Parkimiskaardile tuleb kavandada füüsilise kaardi kõrval vabatahtlik ligipääsetav digiversioon. 4. Rakendusakti tuleb lisada direktiivis nõutud punktkirjas kaardinimetus.	Kokkuvõttes esitatud ettepanekutele oleme vastanud eespool punktide 2–8 juures. Täname Eesti Pimedate Liitu valmisoleku eest edasises arendustöös osaleda ning soovime kaartide ja digilahenduste rakendamise ettevalmistamisel jätkata koostööd, et arvestada lahenduste ligipääsetavuse ja kasutusmugavusega.

5. Kaardi kehtetuks tunnistamisel tuleb tagada kontroll, inimese ärakuulamine, ligipääsetav teavitus ja vaidlustamise võimalus. 6. Juht- ja abikoerte tunnustamine ning piiriülene kasutamine vajab selget vastutajat ja ühtset korda. Eesti Pimedate Liit on valmis oma ettepanekuid täpsustama ning osalema kaartide, digilahenduste, infoportaali ja kasutusprotsesside ligipääsetavuse testimisel.	
Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	
Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet tutvus planeeritavate muudatustega ning nende osas ettepanekud puuduvad.	Täname tagasiside eest.
Eesti Puuetega Inimeste koda	
Eesti Puuetega Inimeste Koja arvamus Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule Euroopa puudega inimese kaardi ja Euroopa puudega inimese parkimiskaardi kasutuselevõtt ning nende vastastikuse tunnustamise ülevõtmine Eesti õigusesse on tervitatav ja kauaoodatud lahendus. Tervitame Muuseumiseaduse muudatuse eesmärki säilitada tasuta muuseumikülastus puudega lastele koos saatjaga ning laiendada seda raske nägemispuudega inimestele ja nende saatjatele. Samuti tervitame ühistranspordis puudega laste saatjate õiguste laiendamist. **Samas tuleb välistada olukord, kus senine õigus sõltub inimese jaoks ebaselgest või liiga kitsalt määratud A-tähisest ning mõni seni õigustatud inimene jääb muudatuse tõttu soodustusest ilma.** **1. Euroopa Liidu puudega inimese kaardi ja parkimiskaardi tähelepanekud**	Täname positiivse tagasiside ja ettepanekute eest.

1.1. Eelnõu paragrahviga 1 lõikes 9 sätestatakse SKA kohustus teha Euroopa puudega inimese kaardi väljastamise, sealhulgas kehtivusaja lõppemisel uue kaardi saamise, asendamise ja kehtetuks tunnistamise tingimused ning kord tasuta kättesaadavaks selgel ja kergesti ligipääsetaval viisil. **Seisukoht**: Muuta sõnastust järgmiselt: „SKA avaldab Euroopa puudega inimese kaardi ja Euroopa puudega inimese parkimiskaardi kohta teabe selges keeles ja ligipääsetavates vormingutes. Teave peab olema kättesaadav vähemalt veebilehel, lihtsas keeles, eesti viipekeeles ning vajaduse korral kirjeldustõlkega ja subtiitritega audiovisuaalses vormis. Teave peab olema kättesaadav ka inimestele, kes ei saa kasutada digitaalset kanalit, ning sisaldama infot kaartide alusel pakutavate soodustuste, eritingimuste, taotlemise, vaide ja kaebuse võimaluste kohta. Teave tehakse kättesaadavaks kooskõlas avaliku teabe seaduse ja toodete ja teenuste ligipääsetavuse seaduses sätestatud nõuetega.”	**1.1 Selgitame.** Kaartidega seotud teabe kättesaadavuse ja ligipääsetavuse nõuded on eelnõu menetlemise käigus osaliselt viidud seadusest rakendusakti tasandile, kus on nende täpsemaks reguleerimiseks sobivam koht. See võimaldab teabe avaldamise vorme ja lahendusi rakendamise ettevalmistamisel täpsemalt kujundada. Eelnõus ei pea me vajalikuks sätestada konkreetseid teabe esitamise vorme ja kanaleid. Täpsemad lahendused saab välja töötada rakendamise käigus, arvestades seejuures ka puudega inimeste vajadusi ja ligipääsetavust.
1.2. A-tähise individuaalne ja vajaduspõhine määramine Eelnõu paragrahviga 1 lõikes 9 sätestatakse, et A-tähis kantakse Euroopa puudega inimese kaardile isiku puhul, kes on suurema toetusvajadusega või saatjat vajav. Rakendusakti kavandi järgi antakse A-tähis automaatselt kõigile sügava puudega inimestele ja raske nägemispuudega inimestele, kuid tegeliku saatja vajadusega inimene võib jääda tähiseta. Eestis on kavandatud siduda A-tähise andmine olemasoleva puude tuvastamise süsteemiga, et vältida täiendava hindamismenetluse loomist. Direktiivi mõte on olnud laiem, st direktiivi järgi on võimalus lisada kaardile A-tähis, mis annab märku inimese õigusest puudega inimest saatvale ühele või mitmele isiklikule abistajale või muule liikmesriigi õiguse või tava kohaselt tunnustatud saatvale või abistavale isikule, või abiloomale, mistõttu kitsalt puude raskusastmeaga	**1.2 Selgitame.** A-tähe määramise küsimusi arutati täiendavalt 25.09.2026 toimunud kohtumisel Eesti Puuetega Inimeste Koja ja Eesti Pimedate Liiduga. Eesmärk on säilitada kehtivad ühistranspordi- ja muuseumisoodustused ning kasutada A-tähe määramisel olemasolevaid puude tuvastamise andmeid, loomata uut individuaalset hindamis- ja taotlusmenetlust. Mõistame, et puude raskusastme ja liigiga seotud A-täht ei pruugi kõigil juhtudel täielikult kattuda inimese tegeliku saatja- või abivajadusega. Individuaalse hindamise loomine eeldaks aga uut menetlust, IT-arendusi ja püsivat lisaraha ning A-tähe saajate ringi laiendamine võib kaasa tuua ka soodustustega seotud lisakulusid. Seetõttu ei looda käesoleva eelnõuga eraldiseisvat individuaalse hindamise menetlust.

sidumine ei kata direktiivi laiemat eesmärki ning võib tekitad ebavõrdset kohtlemist võrreldes liikmesriikide kodanikega. Ka Sotsiaalkindlustusameti poolt tellitud teenuse disaini aruanne toob välja, et see võib kaasa tuua ebavõrdset kohtlemist eri liikmesriikide väljastatavate kaartide omanike vahel, sest sisuliselt annab A-tähis suurema toetusvajaduse staatuse alusel võrdseid täiendavaid soodustusi erinevatele sisulistele nõuetele vastavatele isikutele sõltuvalt sellest, millistel alustel iga liikmesriik A-tähise väljastab. Sama analüüs toob välja riikliku soodustuse kontekstis vastolu A-tähise kasutamine sügava puude tõendamiseks, et saada ÜTS § 34 soodustust, oleks problemaatiline, sest sellisel juhul on teise liikmesriigi A-tähisega kaardiomanikul õigus vastavale soodustusele ilma, et tal tingimata esineks sügav puue. See tooks kaasa puudega inimeste ebavõrdse kohtlemise ÜTS § 34 soodustuse rakendamise. Samuti näeme A-tähise kitsal käsitlemisel riskikohta eraettevõtluses puuetega inimestele pakutavatele soodustustele. Eestis pakutakse teatrites, kontsertidel, muuseumides ja muudes kultuuriteenustes puudega inimestele ja nende saatjatele erinevaid tasuta või soodushinnaga pileteid. EPIKoja ja kasutajate kogemuse põhjal on nende tingimused ebaühtlased ning võivad sõltuda puude raskusastmest, saatjavajadusest, ratastoolikoha olemasolust või asutuse enda hinnapoliitikast. Seetõttu võib Euroopa puudega inimese kaardi kasutuselevõtul tekkida olukord, kus A-tähise kitsast kasutusest saab ettevõtjatele märgis, millest lähtuvalt soodustusi teha. Riigi eesmärk peab olema puuetega inimeste õiguste ja soodustuste laienemine, sh ka ise eeskuju näitamine soodustuste võimaldamisel ja nende laiendamisel. Kuigi eelnõu näeb mõningase laiendamise soodustustuse näol ette, siis raske liikumispuudega inimesel täna võimalik ÜTS seaduse alusel tasuta	A-tähte ei käsitata seejuures ammendava hinnanguna inimese kogu kõrvalabi- või toetusvajadusele, vaid konkreetsete kaardi kasutusjuhtudega seotud tähisena. Kuna A-tähe kaardile kandmise täpsemad alused sätestatakse määruses, on neid võimalik pärast kaartide kasutuselevõttu tegeliku kasutuskogemuse, vajaduse ja eelarveliste võimaluste põhjal muuta. Eelnõuga ei vähendata seniseid riiklikke ühistranspordi- ja muuseumisoodustusi.

sõita võimalik pole (võrdluseks raske nägemispuudega inimene saab tasuta sõita). Lisaks, näeb andmekaitseriski juhul, kui A-tähise andmine seotakse konkreetse puude liigi või raskusastmega. Sellisel juhul võib füüsilise kaardi visuaalne kontroll võimaldada kolmandal isikul teha järeldusi inimese puude raskusastme või võimaliku puudeliigi kohta. A-tähis peaks näitama üksnes saatja- või abivajaduse olemasolu, mitte selle aluseks olevat diagnoosi ega puude liiki. **Seisukoht**: Võimaldada A-tähis igale kaardi saamise õigusega inimesele, kellel on tegelik suurem toetusvajadus, sh vajadus saatja abi, juhendamise, suhtlemistoe või järelevalve järele sõltumata puude liigist. Vajaduse tuvastamisel tuleb eelistada SKA-le juba teadaolevaid andmeid, puudeotsuse aluseks olevat eksperdiarvamust ning asjakohaseid rehabilitatsiooni- ja abivajaduse hinnanguid. Palume täiendada puude raskusastme tuvastamise ja kaardi väljastamise taotlusvormi küsimustega, mis võimaldavad inimesel kirjeldada A-tähise aluseks olevat tegelikku vajadust. Küsimused peaksid hõlmama vajadust saatja, isikliku abistaja, juhendamise, suhtlemistoe, järelevalve või abilooma järele ning abi vajalikkust erinevates keskkondades ja olukordades. Tänased riiklikud soodustused ei tohi muudatustega kaduda. **Kui individuaalse A-tähise hindamise rakendamiseks vajalikke menetlus- või IT-vahendeid ei ole võimalik kohe tagada, tuleb seaduses sätestada selge rakenduskava ja siduv tähtaeg, mille jooksul SKA ning valdkonna eest vastutav ministeerium töötavad välja individuaalse hindamise rakendamise lahenduse. Üleminekuajal tuleb tagada, et ükski inimene ei kaota senist**	

soodustust ega saatja õigust üksnes uue kaardisüsteemi või A-tähise puudumise tõttu. Eelarvepiirang ei saa olla põhjendus lahendusele, mis jätab tegeliku saatja- või abistaja vajadusega inimesed A-tähiseta või muudab A-tähise liikmesriikide vahel ebavõrdselt toimivaks.	
1.3. Kuigi järjest enam asjaajamist toimub digitaalselt, siis peab säilima ka füüsilise kaardi kasutamise võimalus. Arvestades, et paljud inimesed ei kasuta erivajaduse/tervisepiirangu vm asjaolude tõttu digitaalseid võimalusi ning vajavad oma õiguste realiseerimiseks füüsilist kaart, peab EPIKoda oluliseks, et plastikkaardi taotlemine oleks taotleja jaoks mugav ja lihtne ega põhjustaks täiendavat asjaajamise koormust. Eelneva tõttu peab puude raskusastme taotluse vormil olema võimalik teha märge selle kohta, kui inimene soovib saada füüsilist plastikkaarti ning kaardi saamine ei tohi eeldada täiendavat põhjendamise vajadust.	**1.3 Arvestatud.** Füüsilise Euroopa puudega inimese kaardi kasutamise võimalus säilib ning kaart väljastatakse inimese soovi korral ilma vajaduseta selle saamist eraldi põhjendada. Füüsilise kaardi taotlemine kavandatakse võimalikult lihtsaks ja vähese asjaajamisega, muu hulgas on kavas võimaldada inimesel märkida füüsilise kaardi soov juba puude raskusastme tuvastamise taotluses. Täpsem tehniline lahendus kujundatakse rakendamise ettevalmistamisel.
2. Muud PISTS sätted menetluse lihtsustamisega seonduvalt 2.1. Eelnõu § 1, punktide 4 ja 5 täiendatakse seadust ning tuuakse määrusest seadusesse üle nõue esitada taotluse vormil arstide ja spetsialistide andmed, kes on inimese seisundiga kursis (teda ravinud või nõustanud või osutanud talle tervishoiu- või sotsiaalteenuseid) ning millal ta viimati neid spetsialiste või arste külastas. **Seisukoht**: On oluline, et terviseandmed jookseksid süsteemi kokku nii, et vajadusel inimene, kas täiendab või parandab andmeid. Kogu vastutus info esitamise eest ei tohi laskuda inimesele. Inimene peab saama soovi korral andmeid esitada, kuid süsteem ei saa baseeruda üksnes inimese poolt taotluses märgitud vastavatel andmetel.	**2.1 Selgitame.** Oleme nõus seisukohaga, et inimeste terviseandmed peaksid olema terviklikud ja komplekssed ning inimene ei peaks ise puude tuvastamiseks vajalikele andmetele osundama. Paraku ei ole terviseandmete kvaliteet praktikas alati vajalikul tasemel. Seetõttu on puuet taotleval inimesel võimalus taotlusele panna kirja visiidid, mis tema hinnangul on puude tuvastamisel asjakohased. Selliselt saab Sotsiaalkindlustusamet menetluse ajal kontrollida inimese esitatud andmeid TISi andmete vastu ning vajadusel paluda raviarstil andmeid täiendada. Sätte mõte ei ole panna vastutus andmete eest inimesele, vaid luua turvavõrk, kus puude tuvastamiseks vajalikud andmed jõuavad arvamust andva arsti väljaõppega isikuni. Peame vajalikuks mainida, et Sotsiaalministeerium on välja töötanud e-tervise strateegia, mille üks eesmärke on tervishoiu andmekvaliteedi parandamine.

2.2. Palume selgitada, kas PISTS § 9 lõikes 1 sätestatud alused katavad ka olukorra, kus teisel vanemal on hooldusõigus, kuid ta ei osale lapse igapäevases hooldamises ja kasvatamises ning puudega vanem täidab neid ülesandeid tegelikult üksinda? Samuti palume selgitada, kuidas mõjutab sellises olukorras toetuse saamise õigust asjaolu, et teisel vanemal võib säilida lapse ülalpidamiskohustus või ta võib maksta elatist. Kui need olukorrad ei ole kavandatava sättega hõlmatud, palume täpsustada eelnõud nii, et oleks üheselt arusaadav, millistel tingimustel saab puudega vanem toetust taotleda ja milliste andmete või tõendite alusel hinnatakse lapse tegelikku kasvatamise korraldust. 2.3. Eelnõu § 1 punkt 19 täpsustatakse PISTS § 12 lõikes 4, et täpsustatakse, et taotleja peab vastama lõikes 1 sätestatud töötamise tingimustele nii koolituse läbimise kui ka toetuse taotlemise ajal. Sellega sätestatakse seaduse tasandil nõue, mida kehtivas praktikas toetuse eesmärgist tulenevalt juba arvestatakse. Taotleja võib koolituse läbimise ja taotluse esitamise vahelisel ajal töökohta vahetada, kuid peab olema jätkuvalt hõivatud mõnes lõikes 1 nimetatud töötamise vormis. **Seisukoht**: Leiame, et toetuse saamise tingimus võib olla liialt piirav, sest puudega inimesel/kroonilise haigusega inimesel võib tervisest tulenevalt olla suur oht töökoha kaotamiseks. Kui inimene asub töötamise hetkel koolitusele, aga näiteks kaotab töö koolituse kesksel enne toetuse taotlemist, siis pole tal võimalus koolituse kompenseerimist saada. **Ettepanek**: Muuta PISTS § 12 lõiget 4 nii, et taotleja peab vastama töötamise tingimusele täienduskoolituse läbimise või lõpetamise ajal, kuid töötamise jätkumist toetuse taotlemise hetkel ei nõuta. Töösuhte lõppemine pärast koolituse läbimist, sealhulgas terviseseisundi tõttu,	**2.2 Selgitame.** Puudega vanema toetus kehtestati koos PISTSi vastu võtmisega 1997. aastal. Toonasest seletuskirjast nähtub, et puudega vanema toetus asendas teatud osas seni last üksi kasvatavale invaliidile makstavat üksikvanema lapse toetuse. Seega ei ole olnud toetuse mõte maksta toetust puudega vanemale, kes vanemate kokkuleppel kasvatab last üksinda, kuid teine vanem maksab lapsele elatist või toetab muul moel last majanduslikult. Juhul, kui teine vanem ei maksa lapse eest elatist, makstakse puudega vanema toetust vanemale, kes saab riigilt elatisabi. See on välja toodud eelnõu punktis 18 (PISTS § 9 lg 1 p 3). **2.3 Selgitame.** Kehtiva PISTSi alusel makstakse täienduskoolitustoetust töötavale puudega isikule. See tähendab, et ka praeguses toetuse maksmise praktikas makstakse toetust inimesele, kes töötab toetuse taotlemise hetkel. Käesoleval ajal ei ole plaanis kehtivat põhimõtet muuta. Oleme planeerinud järgmisel aastal alustada puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse koostamist, kus saame muuhulgas täiendavalt analüüsida ka seda ettepanekut.

ei tohiks iseenesest välistada koolituskulude hüvitamist.	
2.4. Eelnõuga muudetakse taotlusele kantavate andmete nõuet selliselt, et taotleja peab märkima taotlusele andmed elutingimuste, terviseseisundist tingitud kõrvalabi, juhendamise ja järelevalve vajaduse ning selle väljenduse, abivahendite ja/või meditsiiniseadmete ning nendega võimaliku kompenseerituse kohta. Leiame, et kuna puude raskusastme tuvastamisel on viidatud asjaolude hindamine ja tuvastamine olulise kaaluga, siis on teabe kogumine oluline. Samas ei tohi sedavõrd olulise teabe esitamise koormus olla üksnes taotleja vastutus, teabe esitamist peavad toetama ka erinevad elektroonilised süsteemid ning arstid poolt koostatavad epikriisid. Lisaks peab taotluse vorm olema koostatud sellise sõnastuse ja detailsusega, et see suunaks taotlejat teavet piisava oskuslikkuse ning põhjalikkusega esitama.	**2.4 Selgitame.** Eelnõuga ei muudeta esitatavate andmete koosseisu, vaid tuuakse need määrusest seadusesse. Inimese vastutust puude tuvastamise menetluses on selgitatud punktis 2.1.
2.5. Eelnõu § 1 punktiga 6 muudetakse seadust eemaldades tööealiste sihtgrupi puhul eakohase hindamise nõue, kuna vastavat hindamist ei ole võimalik teostada. Teiste sihtgruppide ehk laste ja vanaduspensioniealiste puhul on selgitatud, et eakohasuse hindamise nõue jääb alles, kuna hindamist teostatakse juhendi alusel. Leiame, et ka laste ja vanaduspensioniealiste sihtgrupi puhul on eakohasuse hindamise alused ebaselged. EPIKoja poolt nõustatud inimeste juhtumite pinnalt on selgunud, et juhendist ei selgu, millistel alustel ja metoodikast lähtuvalt eakohasest suuremat kõrvalabi, juhendamise ja järelevalve vajadust tuvastatakse. Haldusorgani ja eksperdi kaalutlusruum on oluline, kuid see ei tohi suurendada ebaselgust ja läbipaistmatust. Mõistete ja hindamise aluste, sh metoodika selgus on otsuse adressaadi jaoks oluline ehk otsuse saaja peab teadma,	**2.5 Selgitame.** Laste eakohasuse hindamisel tuginevad SKA arsti väljaõppega isikud mitmetele juhenditele, nt Lapse tervise jälgimise juhend, Üldoskuste areng koolieelses eas, Lapse varajase kõne areng ja selle toetamine ning Kõne areng eri vanusegruppides. Mainitud juhendid on lingitud ka SKA eksperdiarvamuse andmise juhendis (nt lk 20) laste ja vanaduspensioniealiste isikute puude raskusastmise tuvastamiseks. Vanaduspensioniealiste inimeste puhul tähendab isiku puude raskusastme tuvastamise kontekstis seda, et puude raskusastet tuvastades jäetakse vaatluse alt välja sellised tegutsemispiirangud või kõrvalabi vajadus, mis ei tulene taotlejal esinevast terviserikkest, vaid mille põhjuseks on taotleja kõrge iga ehk inimese organismi vananemine. Ekspertarst annab oma väljaõppe ja kogemuste toel eksperdiarvamusi, kus ta vaatleb taotlejat teiste samaealiste võrdluses ja annab selle alusel hinnangu, kas inimese terviseseisundist tulenev tegutsemisvõime on vähenenud

millele tuginedes otsus on tehtud. Menetlus peab olema tõenduspõhine ja objektiivne, otsuse kujunemise alused ja käik selged ja mõistetavad. Lähtudes eelnevast palume selgitada, kuidas ja millele (metoodika, arvutuskäik jms) tuginedes eakohasuse hindamine laste ja vanaduspensioniealiste puhul toimub.	võrrelduna samaealistega või on see vananemisest tulenev üldine võimekuse vähenemine liikumises, nägemises või vaimsetes võimetes.
2.6. Peame oluliseks rõhutada, et õppimise ja töötamise soodustamise väljajätmine seaduse eesmärgist ei tohi vähendada tegelikkuses inimesele pakutavat tuge. Lisaks peame vajalikuks märkida, et tööealiste puude raskusastme tuvastamise alused ja protsess vajavad sisulist muutmist ja reformimist. Oleme korduvalt juhtinud tähelepanu puuetega inimeste arvu statistilisele vähenemisele, mis ei ole meie jaoks arusaadav ning ka puude raskusastme tuvastamise otsuste ebapiisavale põhjendamisele nn automaatsete otsuste korral. Valdkond vajab sisulisi muudatusi, kuna ühe-ukse-poliitikana loodud ühistaotluse esitamine ei too vajalikku selgust, pigem on olukord vastupidine. Lisaks vajavad muudatuste käigus sisulist käsitlemist ka seaduse tasandil reguleerimata/määratlemata mõisted nagu "igapäevane tegutsemine ja ühiskonnaelus osalemine", "eakohasest suurem kõrvalabi, juhendamise ja järelevalve vajadus" ning metoodika ja hindamine elukeskkonnaga arvestamise ning ravi, teenuste ja abivahenditega kompenseeritusega seoses. EPIKoda peab vajalikuks avada arutelu laste puude raskusastme tuvastamisel mõistete "hariduslik erivajadus" ja "õpiraskus" sisustamiseks ja üheseks tõlgendamiseks, kuna puude raskusastme	**2.6. Selgitame.** Oleme planeerinud järgmisel aastal alustada puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse koostamist, et sisuliselt analüüside tööealiste puude raskusastme tuvastamise aluseid ja protsessi. 2025. aasta lõpus ja 2026. aasta alguses läbi viidud SA Mõttekoda Praxis analüüs näitas süsteemi muutmise vajadust ning võimalikke alternatiive. Paraku ei olnud analüüsis põhjapanevaid ettepanekuid, mis võimaldanuks väljatöötamiskavatsusega edasi liikuda kohe. Järgmisel aastal kavandatava väljatöötamiskavatsuse analüüsis soovime keskenduda tööealiste puude tuvastamise teemadele, kuid kaalume ka laste ja vanaduspensioniealiste puude tuvastamise teemade sügavamat käsitlemist. Kindlasti soovime väljatöötamiskavatsuse analüüsi kaasata Eesti Puuetega Inimeste Koda ning teisi sihtrühma esindajaid.

tuvastamise menetlustes käsitletakse viidatud mõisteid sageli puude raskusaste tuvastamist välistava asjaoluna. Lähtuvalt eelnevast, palume vastust, millal valdkonna sisulise arendamisega edasi liigutakse. Kokkuvõtvalt tunnustame eelnõu ja seletuskirja koostajad põhjaliku mõjuanalüüsi koostamise eest. Eraldi tunnustamist väärivad ka tabelvormis ülevaated, mis võimaldavad muudatuste sisu lihtsamini jälgida. Ka on positiivne, et eelnõuga, mis keskendub peamiselt direktiivi ülevõtmisega seonduvatele muudatustele on soovitud lahendada ka sisulisi puude raskusastmega seonduvaid kitsakohtasid. Samas leiame, et direktiivi ülevõtmisega seonduvad muudatused ei arvesta piisavalt meie inimeste vajaduste ja ootustega, mistõttu tuleb teha sisulisi parandusi. Ka vajab puude raskusastme tuvastamine tervikuna ja erinevate sihtgruppide üleselt ulatuslikke ja põhimõttelisi muudatusi, mida eelnõus toodud pisimuudatused ei kata.	**Aitäh kokkuvõtva tagasiside eest.**